

ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ STREAM-ТЕХНОЛОГІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У статті з'ясовано можливості впровадження методики STREAM під час навчання української мови в закладах загальної середньої освіти. Запропоновано орієнтовні види завдань відповідно до основних засад методики; окреслено основні вміння і навички, виробленню яких сприяє застосування STREAM-технології (різноаспектний аналіз явища, пошук оригінальних способів виконання проблемного завдання, вибудовування ланцюжка “від конкретного до абстрактного”, цілісного сприйняття розглядуваного об'єкта. Високий рівень сформованості окреслених умінь у подальшому позитивно вплине на вироблення їхніх ключових компетентностей.

Ключові слова: заняття української мови, STREAM-технологія, уміння, навички, види завдань.

Tieliezhkina O., Holtvenytska M. Using the STREAM-technology Elements in Ukrainian Language Classes. *In the article the authors analyse the possibilities of using the STREAM methodology in teaching the Ukrainian language in general secondary education institutions. The expediency and methodological validity of using this educational technology in Ukrainian language classes is undeniable however this issue has not been sufficiently covered in the scientific and methodological literature yet and thus requires consideration.*

The purpose of the study is to find out the possibilities of using STREAM-technology elements in Ukrainian language classes in general secondary education institutions.

The aim is to identify and characterize the forms of using STREAM-technology in Ukrainian language classes; to offer model task types in accordance with the basic principles of the technology; to outline the basic skills and abilities, the development of which is facilitated by the use of STREAM-technology.

The authors of the article note that the introduction of STREAM-technology elements in Ukrainian language classes will contribute to the fullest coverage of the language phenomenon, the study of which is required by the current curriculum, will provide interdisciplinary communications, applied theoretical knowledge in various subjects. The use of the proposed types of work (analysis of language phenomena, creation of dictionaries, presentations, memes, lapbooks, trailers, videos, etc.) will help develop students' skills: comprehensive analysis of the phenomenon, finding original ways to complete the task (outlining possible options, comparing them and determining the most optimal one), building a chain “from concrete to abstract”, a holistic perception of the object. The high level of formation of the outlined skills will further positively affect the development of their key competencies.

Key words: Ukrainian language classes, STREAM-technology, current curriculum, skills, abilities, task types, key competencies.

Вступ

Освіта – це процес динамічний. І саме це є рушійною силою її постійного оновлення і безперервного розвитку. Ідеться насамперед про впровадження в навчальний процес різномірних інновацій, однією з яких є STREAM-технологія (початково: STEM-технологія). Основні засади навчання з її використанням розроблені в працях як зарубіжних (Willimas, 2011; Borrego, & Henderson, 2014; English, 2016; Pimthong, & Wiliams, 2018; Mrofu, 2019 та ін.), так і українських дослідників (Балик, & Шмигер, 2017; Проект, 2017; Стрижак, Сліпучіна, Полісун, & Чернецький, 2017; Бабійчук, 2018; Беседін, & Смоляков, 2018; Коршунова, Гущина, Василяшко, & Патрикеєва, 2018; Бойченко В., Бойченко М., & Сбруєва, 2021 та ін.). Незважаючи на значну кількість наукових розвідок у цьому річизі, лише в поодиноких матеріалах висвітлено особливості реалізації STREAM-технології на заняттях із мови (Чийпеш, 2018; Власенко, 2020; Белих, 2021; Миленька, & Мірошнікова, 2021). З огляду на актуальність застосування названої освітньої технології на заняттях з української мови й незначну вивченість цього питання в методичній літературі, вважаємо за необхідне дослідити його в нашій роботі.

Мета статті – з'ясувати можливості використання елементів STREAM-технології на заняттях з української мови в закладах загальної середньої освіти. Окреслена мета передбачає виконання таких завдань: 1) визначити й схарактеризувати форми впровадження STREAM-технології на заняттях з української мови; 2) запропонувати орієнтовні види завдань відповідно до основних засад технології; 3) окреслити основні вміння і навички, виробленню яких сприяє застосування STREAM-технології.

Методи дослідження

Досягнення поставленої мети й виконання визначених завдань передбачало використання методів теоретичного аналізу й синтезу для з'ясування сутності STREAM-технології, узагальнення та систематизації наукової літератури з педагогіки та лінгводидактики для визначення закономірностей її реалізації в освітньому процесі, а також зіставного аналізу досвіду методистів, що активно впроваджують прийоми STREAM-технології в навчальну практику для розуміння можливості застосування такої методики на заняттях з української мови.

Виклад основного матеріалу

STREAM – це сучасна освітня технологія, що розвинулася внаслідок розгалуження методики викладання дисциплін природничо-математичного циклу STEM. Учителі-практики відзначають, що основою STREAM-освіти є «системно-діяльнісний підхід і самостійна дослідницька робота учнів, які сприяють розвиткові критичного мислення та формуванню навичок розв'язання проблем, необхідних для подолання труднощів у майбутньому; розвиткові науково-дослідницьких ініціатив за допомогою навичок мислення, втілених у читанні та письмі; підвищенню впевненості у власних силах; активній комунікації та командній роботі; креативному та інноваційному підходам до проєктів» (STREAM-освіта, 2022).

Зміст аббревіатури STREAM розкривається так: Science + Technology + Reading + wRiting + Engineering + Arts + Mathematics / Media (природничі науки, технологія, читання + письмо, інжиніринг, мистецтво, математика / медіа). Безперечно, на заняттях з української мови не завжди можна охопити увесь спектр, закладений у цьому акронімі, але поєднання навіть окремих складників технології, тобто її часткове втілення, дасть позитивні результати. Розглянемо можливі варіанти реалізації елементів окресленої методики під час вивчення української мови, орієнтуючись на зміст і вимоги чинних навчальних програм.

Укладачі обох модельних програм з української мови (Голуб, & Горошкіна, 2021: 10; Заболотний, О. В., Заболотний, В. В., Лавринчук, Плівачук, & Попова, 2021: 16) передбачають вивчення теми «Позначення м'якості приголосних на письмі». Для проведення словникового диктанту з теми можна використати відеоролик Андрія Шимановського із сервісу TikTok (Шимановський, 2021a). Після такого диктанту доцільно запропонувати учням поміркувати, що буде, якщо ми все ж таки сплутаємо м'які й тверді літери в словах.

Домашнім завданням за цією темою може бути створення свого ролика на опрацьовану тему. Цей ролик учні можуть продемонструвати на уроці, а можуть подати на освітньому каналі в TikTok, який їм допоможе створити учитель. І цей канал стане платформою для спільної роботи вчителя та учнів усіх класів.

Ролики цього ж автора доречно подати як ілюстративний матеріал або як матеріал на уважність під час вивчення особливостей наголошування слів (Шимановський, 2021b).

Прагматична мета залучення таких матеріалів: 1) застосування звичних для здобувачів середньої освіти речей уможливить краще запам'ятовування навчального матеріалу, 2) учні зможуть розкрити свої таланти, 3) підтримка й розвиток українського TikTok.

Окрім того, можна запропонувати учням поспостерігати за мовленням у класі (на прогулянці, у магазині): занотувати в зошит чи зробити аудіозапис, удома проаналізувати, а на занятті прослухати запис з усіма й подати свої висновки за почутим.

Учні також можуть взяти інтерв'ю у своїх однолітків (членів родини, друзів) на тему, яка їх найбільше цікавить, але при цьому вони мають сформулювати питання до респондента так, щоб прогнозовано почути ті слова, у яких можуть бути допущені помилки в наголошенні чи у вимові. Алгоритм дій: обираємо тему, формулюємо питання відповідно до прагматичної мети (знайти помилково наголошені слова), аналізуємо матеріал удома, демонструємо запис і свої висновки на уроці.

За результатами перегляду роликів, аналізу спостережень та інтерв'ю доцільно укласти мінісловник наголосів, який можна продовжувати й надалі. Прагматична мета створення такого словника: працюємо над підвищенням рівня культури свого мовлення. Причому це може бути як паперовий словник, так і відео- чи аудіословник. За всі роки навчання в школі складеться гарний навчальний посібник.

У шостому класі НУШ заплановане вивчення теми «Краса та багатство української мови». Для забезпечення мовленнєвої лінії (складання висловлення за коміксом (малюнком), складання діалогів) під час розгляду цього матеріалу можна запропонувати “озвучити” мультфільм (у мережі є великий вибір мультфільмів без слів). Таке завдання можна виконувати по-різному:

1) кожен учень складає свій текст і на уроці презентує результати роботи;

2) учитель “розбиває” відео за хвилинами, і кожному припадає окремий фрагмент; кожен учень осібно готує слова до свого фрагмента; у класі виголошують свій текст відповідно до відтворюваних частин мультфільму.

Під час перевірки важливо звернути увагу на зміст реплік, інтонуювання і ритм мовлення, допущені помилки.

Висновки за таким аналізом можуть бути підказкою щодо подальшої лінії поведінки зі школярем, розвитку її здібностей чи можливої допомоги тому чи тому учневі.

Під час вивчення теми «Фразеологія» як продовження пояснення учителя можна запропонувати для перегляду відеоролик «Меми vs Фразеологізми. Що? Де? Коли?» (Меми, 2021) або якийсь подібний. Після перегляду необхідно з'ясувати, чи отримали учні якусь додаткову інформацію з відео про фразеологізми; обговорити, чи можливо сучасні меми перетворити на крилаті вислови, які будуть жити віки; запропонувати улюблений мем перетворити на фразеологізм і спрогнозувати його “життєздатність”.

Окрім того, учні можуть здійснити мінідослідження: виписати помилки, допущені актором на відео, і подати правильний варіант.

Для кращого засвоєння значення фразеологізмів доцільно переглянути матеріал «Античні фразеологізми» (Античні фразеологізми, 2021) й запропонувати учням створити свої ролики, наприклад, про крилаті вислови біблійного походження або українські прислів'я (можна обрати одну тематичну групу; можна розподілити учнів на групи: кожна мікрогрупа отримує фразеологізми на якусь конкретну тему) (зразок: «Яблуко незгоди» (Яблуко незгоди, 2020)).

Як варіант реалізації цього навчального матеріалу може бути флешмоб «Мій улюблений фразеологізм» або «Улюблене прислів'я моєї бабусі (мами, тата, дідуся)». Структура: назвати фразеологізм, пояснити значення, навести приклад використання в мовленні (своєму чи рідних – залежно від обраної теми заходу).

Прагматична мета: засвоєння значення фразеологізмів, поширення й “укорінення” їх у мовленні учнів, вироблення уваги до мовленого слова (свого й чужого).

У сьомому класі як підбиття підсумків за темою «Прислівник», на нашу думку, буде доречним проведення конкурсу лепбуків «Мій прислівник». Учні створюють лепбук запропонованої структури (рис. 1).

Коментар до наповнення “кишеньок”:

1) в усіх “кишеньках”, крім розділів «Граматичні ознаки», «Мій вірш», «Моя казка», має бути не менше ніж п'ять карток;

2) в усіх “кишеньках”, крім розділів «Мої прислів'я», «Мій вірш», «Моя казка», до кожного прикладу мають бути речення-ілюстрації з художньої або навчальної літератури (обов'язково зазначати автора й назву джерела) чи усного мовлення;

3) у розділі «Мої прислів'я» потрібно подати прислів'я, дібрані з відповідних джерел, і навести до кожного з них тлумачення;

- 4) у розділі «Мої новотвори» необхідно пояснити спосіб творення і значення нового слова, а також приклад його реалізації в мовленні;
- 5) для розділу «Мій вірш» необхідно написати короткий віршований твір, який буде складатися лише з прислівників;
- 6) для розділу «Моя казка» слід написати казку про прислівник (про його походження, граматичне значення, лексичне значення або правопис).

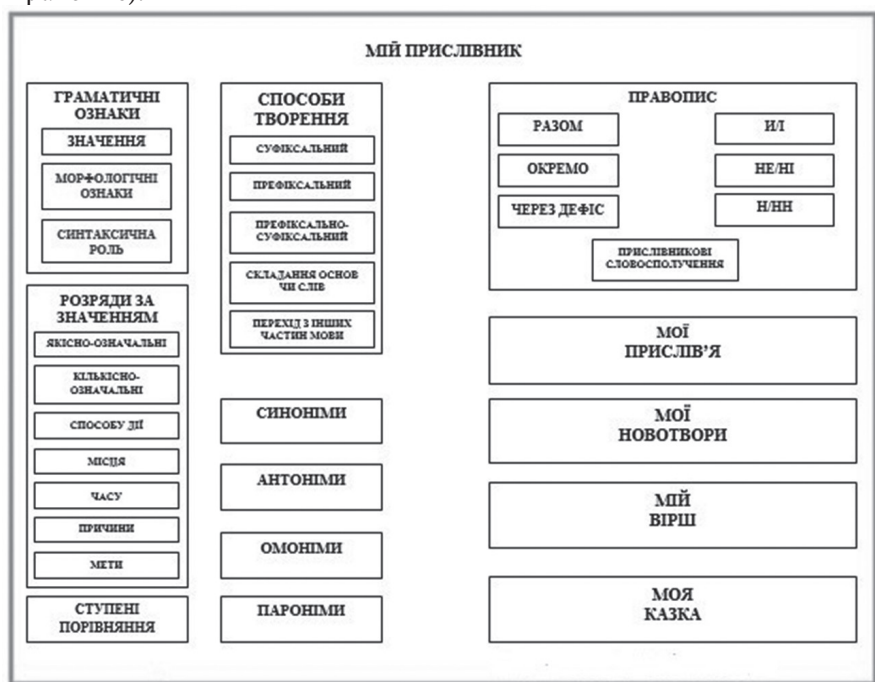

Рис. 1. Структура лепбуку

Автори чинної програми з української мови під час вивчення теми «Прислівник» у розділі «Рекомендовані види роботи» радять скласти з учнями пам'ятку «Правила дорожнього руху» з використанням прислівників та їхніх омонімів. Скористаємося запропонованою ідеєю, дещо видозмінимо її і спробуємо зреалізувати наприкінці навчального року під час узагальнення та систематизації вивченого.

Можливий варіант організації діяльності класу:

1. Учитель ділить клас на групи (за кількістю пропонуваного до роботи текстів).

2. Дає кожній групі для ознайомлення текст, у якому викладені правила дорожнього руху, наприклад: «Правила дорожнього руху для школярів», «Коли ти пішохід», «Коли ти пасажир», «Поради велосипедистам», «Безпека на дорозі: поради на кожен день».

3. Після ознайомлення зі своїм текстом учні мають скласти антиправила, наприклад, прибравши всі частки *не* із тексту, замінивши дієслова наказового способу на дієслова умовного способу, а прислівники й прийменники на їхні антоніми. Учні записують створений текст.

4. Візуалізація антиправил: створення коміксів, мільтфільмів у блокноті.

5. Кожна команда по черзі демонструє своє антиправило, а глядачі повинні розгадати справжнє правило.

6. Команди обмінюються текстами створених антиправил (кожна група отримує новий для себе текст) і намагаються відновити тексти так, щоб вони знову містили справжні правила дорожнього руху. Під час трансформації учні повинні зауважити, що і як вони змінювали.

7. Озвучення відновлених правил. Пропонуючи свою редакцію правил, учні вказують на те, що ж саме вплинуло на спотворення змісту.

8. Висновок про важливість кожного слова і його форми в тексті.

Часові межі виконання кожного завдання учитель визначає сам, залежно від рівня підготовки класу, особливостей сприйняття учнями матеріалу, їхніх психоемоційних особливостей.

Програма 9 класу дає багатий матеріал для використання STREAM-технології. Наприклад, за цією методикою доцільно організувати вивчення «Енеїди» І. П. Котляревського. Тут можливе поєднання таких складників.

Лінгвістика. Скласти ілюстрований тлумачний словник українських страв, назви яких ужиті у творі.

Історія. З'ясувати, з якого часу страва побутувала в українській культурі й коли вийшла з ужитку. Віднайти відповідники страв у сучасній українській кухні.

Географія. Визначити, на території яких областей поширені страви, назви яких зафіксовані в «Енеїді», скласти «Кулінарну карту “Енеїди”».

Країнознавство. Віднайти відповідники страв, згаданих в аналізованому творі, у культурах інших народів. Доповнити словник.

Харчові технології

Відтворити рецепти страв, згаданих у творі.

1. Скласти книгу рецептів (наприклад, рецепт шпундри можна знайти за цим посиланням (Клопотенко, 2022)).

2. Приготувати страви. Процес приготування знімаємо на відео й влаштовуємо відеомарафон «Моя страва з “Енеїди”».

3. Провести конкурс на найсмачнішу страву «За мотивами “Енеїди”».

Фізика + хімія. Під час приготування страв з’ясувати, які фізичні й хімічні процеси відбуваються, щоб отримати ту чи ту консистенцію. Визначити терміни, якими називають окреслені процеси.

Media. Переглянути один із випусків кулінарно-літературного шоу Євгена Клопотенка «Енеїда» (Серія 1, 2018). З’ясувати, чи має щось спільне це шоу із твором Івана Котляревського. Обміркувати:

– що спонукало автора названого проекту звернутися до твору української класики;

– з якою метою Євген Клопотенко створив цей проект;

– що корисного дає цей проект українській культурі загалом і глядачеві зокрема.

Прагматична мета:

1) довести собі, що література жива: це не лише книжка, а й речі та явища, які можна зреалізувати в реальному житті;

2) розширити власний світогляд;

3) переконатися, що все в житті взаємопов’язане (приготування сити – це теж хімія і фізика);

4) формувати й удосконалювати навички дорослого життя;

5) вчитися критично сприймати те, що пропонують.

Окрім того, можна запропонувати учням:

– скласти мінісловник синонімів на позначення процесу споживання їжі (“глитати”, “лигали”) (або взяти й інші тематичні групи), чи словник назв посуду й кухонного начиння (назв одягу, музичних інструментів, танців, забав) та з’ясувати, які слова стали застарілими та вийшли з ужитку, які залишилися в активному складі, а які були замінені іншими; з’ясувати стилістичну роль такої лексики в аналізованому творі;

– визначити, якими синтаксичними конструкціями послуговувався письменник для опису обіду, як наприклад, у віршах 13, 27, 28

першої частини чи 53 (четверта частина); виконати повний синтаксичний розбір виписаних речень; з'ясувати стилістичні функції саме такого типу речень у пропонованому тексті, а також стилістичне навантаження порядку слів у цих реченнях.

Виконання таких завдань сприятиме цілісному сприйняттю літературного твору й уможливить застосування знань з інших навчальних предметів.

У 10 класі (рівень стандарту) чинна програма передбачає розгляд такого матеріалу: «Лексикографія. Сучасні лексикографічні джерела: словники, довідкова література (у числі на електронних носіях). Інформативна й нормативна функції їх. Основні типи словників. Довідкові медіаресурси» (Програма, 2017: 12). Безперечно, можна дати учням готовий “до споживання” матеріал, наприклад, продемонструвавши на уроці презентацію, яку учитель складає самостійно або удається до інтернет-ресурсів. Але можемо піти й іншим шляхом та запропонувати десятикласникам подати своє бачення цієї теми.

I варіант. Урок-презентація

Мета: ознайомити учнів із різновидами словників.

Спосіб досягнення: підготовка мініпрезентацій.

Алгоритм дій:

1. Розподілити завдання (наприклад, за допомогою жеребкування). Кожна мікрогрупа отримує назву одного словника.

2. Учитель разом із бібліотекарем допомагає знайти відповідний словник і зібрати про нього інформацію.

3. Ознайомлення з матеріалами, що допоможуть зробити презентацію книги.

4. Структура мініпрезентації: демонстрація видання, характеристика словника (назва, призначення, приклад словникової статті, практичне використання в навчанні).

5. Підготовка мініпрезентації.

6. За попередньо окресленим планом учні презентують свої словники на уроці.

Можливі варіації:

1. Усе відбувається в “ручному режимі”: учні презентують підготовлені матеріали без використання будь-яких технічних засобів.

2. Учні готують презентації у форматі ppt та демонструють їх на уроці.

3. Учні знімають короткий відеоролик про свій словник (2–3 хвилини щонайбільше), а на уроці вже відбувається демонстрація. Це можуть бути окремі ролики або попередньо змонтоване суцільне відео.

II варіант. Підготувати інтелект-карти «Різновиди словників» та «Функції словників». Це може бути карта, створена вручну, або за допомогою відповідних інструментів.

Якщо урок-презентація вимагає самостійної роботи, то створення інтелект-карти можна втілити і як домашню роботу (самостійний пошук інформації, її систематизація, узагальнення, компресія), і як роботу на уроці за інформацією, яку запропонував учитель.

Для забезпечення повноти мовленнєвої змістової лінії під час вивчення теми «Лексикографія» доречно запропонувати учням участь у проєкті з підготовки словника. Можна скористатися наведеними в навчальній програмі темами, а можна зорієнтуватися на більш прагматичному вияві: підготувати галузевий словник.

У десятому класі учні здебільшого вже визначилися з професійними пріоритетами, тому доцільно запропонувати їм роботу в групах, об'єднаних за професійними уподобаннями. Орієнтиром для укладання такого словника може стати навчальна програма з відповідної дисципліни (підручник) або програма для ЗНО. Якщо учні скористаються другим варіантом, то матимуть дві переваги: і до уроку підготуються, і матимуть матеріал для підготовки до тестування. Це може бути словник за якимось одним розділом або наскрізний.

Структура словникової статті: заголовне слово, ремарка про належність до наукової галузі, походження (якщо слово запозичене), граматична характеристика (множинна форма (якщо вона є), форма родового відмінка (для іменників чоловічого роду), тлумачення).

Зразок:

Авітаміноз ^{біол.} -у (грец. *ἀ* – відсутність + лат. *vitae* – життя + *амін* – речовина) – захворювання людей і тварин, що розвивається внаслідок тривалого недостатнього забезпечення необхідними вітамінами.

Окрім того, можна запропонувати учням створити електронні конспекти з гіперпосиланнями на вже створений словник.

У класах, що навчаються за програмою профільного рівня, доречним буде створення буктрейлера до кожного словника від XVII до початку XX століття, оскільки для профільного рівня передбачене

вивчення історії української лексикографії, або ж презентації за періодами розвитку українського словникарства. Такі завдання забезпечать когнітивний складник програми.

Проте можна додати ще деякі роздуми в контексті філологічного профілю.

Наприклад, реалізацію діяльнісного складника забезпечить створення «Портрета слова»: учні аналізують, як лексикографи описують одне й те саме слово в словниках різних типів, і створюють свою словникову статтю до комплексного ілюстрованого словника, де це слово буде заголовним. Важливо, щоб під час виконання цього завдання учні не забували укладати список використаних джерел, щоб за необхідності могли зробити відповідні бібліографічні покликання.

Це завдання може бути зреалізоване як “ручна” робота (отримуємо відповідь на папері) або із застосуванням відповідних технічних засобів, і тоді такий “портрет” може перетворитися на інтерактивну карту (наприклад, для роботи на планшеті чи інтерактивній дошці).

Забезпеченню праксеологічного складника слугуватиме й створення різних словників. Автори чинної програми пропонують укласти «короткі словнички (назви одягу, рослин, власних імен тощо)» (Українська мова, 2017: 44), але такі словники вже давно уклали лексикографи. Спробуємо видозмінити цю пропозицію. Наприклад, запропонуємо учням створити словник «Імена нашої школи», де вони зможуть не лише застосувати свої історико-лінгвістичні знання (потрактують походження і значення імені), а й визначать варіативність побутування імен, частотність уживання того чи того імені, його загальну поширеність і поширеність за роком народження носіїв, поширеність імен за критерієм їхнього походження, здійснити зіставний аналіз із загальною статистикою (такі результати час від часу оприлюднюють).

Доцільно також створити словник «Імена моєї родини», ілюстрацією до якого буде карта-родинне дерево (паперова карта або електронна), де зазначене не лише ім'я того чи того члена родини, але й рік народження, регіон народження та проживання. Це уможливить висновки про можливу “міграцію” імен. Прагматична мета – вправлення в складанні словника, знайомство з історією свого роду.

Крім словника імен, можна створити словник «Прізвища нашої школи». Цей словник дасть змогу не лише зафіксувати наявні

прізвища, визначити їх частотність, але й описати їх походження та будову (наприклад, з яким компонентом прізвища переважають, а які належать до рідковживаних).

Спіраючись на вже вивчені теми з лексикології і прочитані програмні твори з української літератури, учні можуть узятися за укладання словника одного твору, приміром, «Кайдашева сім'я» Івана Нечуя-Левицького. Цей словник доцільно побудувати за тематичним принципом, приміром, він може містити такі розділи:

- а) застаріла лексика (з погляду сучасника);
- б) назви речей побуту й приміщень;
- в) пейоративна та меліоративна лексика.

Перші два розділи можна зробити ілюстрованими (створити малюнки самостійно або дібрати відповідні зображення з журналів чи мережі інтернет).

Це завдання технічно спрощується тим, що зараз у мережі Інтернет є у вільному доступі електронні версії багатьох творів. Не виняток і запропонований для аналізу художній текст.

Якщо ж говорити про комплексне вивчення цього твору, то можна подати завдання в контексті права: наскільки правомірними й законними були дії Кайдахиши в той час та за сучасним законодавством (чи їх можна, наприклад, розцінювати як домашнє насильство); у контексті математики: обчислити кут нахилу гори, на якій ламалися вози, і запропонувати варіанти його зміни, щоб “ДТП” більше не було; у контексті географії і картографії: скласти карту території, де відбуваються описувані події, визначити реальність цієї місцевості й населених пунктів та їх назв; у контексті біології: з'ясувати особливості рослин (вегетаційний період, вплив на людину тощо), описуваних у творі; у контексті мистецтва: перегляд вистави (якщо є можливість, то в реальному режимі), ознайомлення з фільмом (1993 р.) – обов'язковий аналіз відповідності сюжетної лінії в самому творі й у потрактуванні режисерів театру та кіно; які художники створювали ілюстрації до повісті (час створення, стиль, наскільки точно відтворили події твори, над якими епізодами працювали).

Такі завдання можна адаптувати до будь-якого художнього твору.

Також на основі вивчення теми з лексикології про запозичену лексику актуальним буде завдання створення словника запозичень з англійської мови, які заповнили мовлення українців.

Для укладання словника учні мають зібрати матеріал: проаналізувати своє мовлення, мовлення однолітків, учасників різних ток-шоу, дописи у ФБ, наприклад: «Сьогодні читаю – “пошила доньці шопер з аплікацією”. А там джинсова торбина на фото. Та у нас із такими “шоперами” всі бомжі швендяють по місту. Люди, цінують свою мову! Жоден англієць, італієць... не буде використовувати у своїй мові українські слова, то чому ми “лукаємо, шоперимо, шейпінгуємо..?” Своїх слів бракує чи чогось іншого?» (з мережі).

Структура словникової статті: заголовне слово (аналізоване запозичення з англійської мови), його значення в англійській мові, форма побутування в українській, ілюстрації вживання, значення в українській мові, сфера поширення, український відповідник.

Корисним буде також створення словника учнівського сленгу.

Структура словникової статті: заголовне слово, твірне слово, значення (якщо було перенесення, подати первинне й вторинне значення), унормований відповідник, слово на позначення названого явища в часи шкільництва батьків. Це уможливить простежити динаміку функціонування сленгової лексики.

Висновки

Із викладеного висновкуємо, що запровадження елементів STREAM-технології на уроках з української мови сприятиме якнайповнішому висвітленню того чи того мовного явища, вивчення якого передбачене чинною начальною програмою, забезпечить інтердисциплінарні зв'язки, прикладне застосування набутих теоретичних знань із різних предметів. Реалізація запропонованих видів роботи (аналіз мовних явищ, створення словників, презентацій, мемів, лепбуків, буктрейлерів, відеороликів та ін.) посприє формуванню в учнів таких умінь і навичок: різноаспектний аналіз явища, пошук оригінальних способів виконання проблемного завдання (окреслення можливих варіантів, їх зіставлення і визначення найбільш оптимального), вибудовування ланцюжка «від конкретного до абстрактного», цілісного сприйняття розглядуваного об'єкта. Високий рівень сформованості окреслених умінь у подальшому позитивно вплине на вироблення їхніх ключових компетентностей.

Продовження розпочатого дослідження вбачаємо у вивченні можливостей застосування STREAM-технології під час викладання мовних дисциплін у вищій школі.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Античні** фразеологізми (2021). Узято з <https://www.youtube.com/watch?v=DFQТbIGcCqk>.
2. **Бабійчук, С.** (2018). STEM-освіта у США: проблеми та перспективи. *Педагогічний часопис Волині*, 1 (8), 12–17.
3. **Балик, Н. Р.,** & Шмигер, Г. П. (2017). Підходи та особливості сучасної STEM-освіти. *Фізико-математична освіта*, 2 (12), 26–30.
4. **Беседін, Б.,** & Смоляков, О. (2018). Навчальні технології XXI століття: STEM-освіта. *Гуманізація навчально-виховного процесу*, 1 (87), 76–84.
5. **Белих, О. М.** (2021). STEM при вивченні іноземних мов. *STEM-освіта: науково-практичні аспекти та перспективи розвитку сучасної системи освіти* (с. 23–25). Одеса: Вид. дім «Гельветика».
6. **Бойченко, В. В.,** Бойченко, М. А., & Сбруева, А. А. (2021). *STEM-освіта в Україні та США: актуальні тенденції*. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка.
7. **Голуб, Н. Б.,** & Горошкіна, О. М. (2021). Модельна навчальна програма «Українська мова. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти. Узято з <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>.
8. **Власенко, М. В.** (2020). STREAM-проект на уроках німецької мови «Архітектори зелених насаджень». Узято з <https://genezum.org/library/stream-proekt-na-urokah-nimeckoi-movy-arhitektory-zelenyh-nasadjen>.
9. **Заболотний, О. В.,** Заболотний, В. В., Лавринчук, В. П., Плівачук, К. В., & Попова, Т. Д. (2021). Модельна навчальна програма «Українська мова. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти. Узято з <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>.
10. **Клопотенко, Є.** (2022). Із покоління в покоління. Рецепт шпундри, який не можна забувати. Узято з <https://klopotenko.com/shpundra/>.
11. **Коршунова, О. В.,** Гущина, Н. І., Василяшко, І. П., & Патрикеева, О. О. (2018). *STEM-освіта. Професійний розвиток педагога*. Київ: Вид. дім «Освіта». 12. **Кулінарно-літературне** шоу «Енеїда». Серія 1. (2018). Узято з <https://www.youtube.com/watch?v=beP181-8Fa4>.
13. **Мемі vs Фразеологізми.** «Що? Де? Коли?» (2021). Узято з <https://www.youtube.com/watch?v=qN4CicYuUWw>.
14. **Миленська, С. Л.,** & Мірошнікова, К. В. (2021). *STREAM-освіта: ЩО? ДЕ? КОЛИ?: методична розробка*. Харків: б.в.
15. **Проект** концепції STEM-освіти в Україні (2017). Узято з http://mk-kor.at.ua/STEM/STEM_2017.pdf.
16. **Стрижак, О. Є.,** Сліпухіна, І. А., Полісун, Н. І., & Чернецький, І. С. (2017). STEM-освіта основні дефініції. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 6 (62), 16–32.
17. **Програма.** Українська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. 10–11 класи. Рівень стандарту (2017). Узято з <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>.
18. **Українська мова.** Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Філологічний напрям, профіль – українська філологія (2017). Узято з <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>.
19. **Чийпеш, І. М.** (2018). Використання елементів STEM-освіти на уроках англійської мови. Узято з <http://teach-engl.blogspot.com/p/stem.html>.
20. **Шимановський, А.** (2021a). Звуки плутати не слід. Узято з <https://www.tiktok.com/@shymanovski/video/6972222536780188934?>
21. **Шимановський, А.** (2021b). Це було. Узято з <https://www.tiktok.com/@shymanovski/video/6987819843768552710?>
22. **Яблуко** незгоди (2020). Узято з <https://www.youtube.com/watch?v=DFQТbIGcCqk>.

com/watch?v=f12KihXysF8. 23. **Borrego, M.**, & Henderson, C. (2014). Increasing the Use of Evidence. Based Teaching in STEM Higher Education: A Comparison of Eight Change Strategies. *Journal of Engineering Education*, 103, 220–252. 24. **English, L. D.** (2016). STEM education K-12: Perspectives on integration. *International Journal of STEM Education*, 3, 2–8. 25. **Mpofu, V.** (2019). A Theoretical Framework for Implementing STEM Education. *Theorizing STEM Education in the 21st Century*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/338136930_A_Theoretical_Framework_for_Implementing_STEM_Education. 26. **Pimthong, P.**, & Williams, J. (2018). Preservice Teachers' understanding of STEM education. *Journal of Social Sciences*, 1–7. 27. **STREAM-освіта: надзвичайне у звичайному** (2022). Узято з <https://naurok.com.ua/post/stream-osvita-nadzvichayne-uzvichaynomu>. 28. **Willimas, J.** (2011). STEM education: Proceed with caution. *Design and Technology Education: An International Journal*, 16 (1), 26–35.

REFERENCES

1. **Antychni frazeologizmy** [Ancient phraseology] (2021). Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=DFQTBIGgCqk> [in Ukrainian]. 2. **Babiichuk, S.** (2018). STEM-освіта у США: проблеми та перспективи [STEM education in the United States: problems and prospects]. *Pedahohichnyi chasopys Volyni – Pedagogical magazine of Volyn*, 1 (8), 12–17 [in Ukrainian]. 3. **Balyk, N. R.**, & Shmyher, H. P. (2017). Pidkhody ta osoblyvosti suchasnoi STEM-освіти. [Approaches and features of modern STEM education]. *Fyzyko-matematychna osvita – Physical and mathematical education*, 2 (12), 26–30 [in Ukrainian]. 4. **Besedin, B.**, & Smoliakov, O. (2018). Navchalni tekhnolohii XXI stolittia: STEM-освіта [21st Century learning technologies: STEM education]. *Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu – Humanization of the educational process*, 1 (87), 76–84 [in Ukrainian]. 5. **Bielykh, O. M.** (2021). STEM pry vyvchenni inozemnykh mov [STEM when learning foreign languages]. *STEM-освіта: naukovo-praktychni aspekty ta perspektyvy rozvytku suchasnoi systemy osvity – STEM-education: scientific and practical aspects and prospects of modern education system* (pp. 23–25). Odesa: Vydavnychiy dim «Helvetyka» [in Ukrainian]. 6. **Boichenko, V. V.**, Boichenko, M. A., & Sbruieva, A. A. (2021). *STEM-освіта в Україні та США: актуальні тенденції* [STEM education in Ukraine and the USA: current trends]. Sumy: SumDPU imeni A. S. Makarenka [in Ukrainian]. 7. **Holub, N. B.**, & Horoshkina, O. M. (2021). Modelna navchalna prohrama «Ukrainska mova. 5–6 klasy» dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity [Model curriculum «Ukrainian language. Grades 5-6» for general secondary education institutions]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku> [in Ukrainian]. 8. **Vlasenko, M. V.** (2020). STREAM-proiekt na urokakh nimetskoï movy «Arkhitektory zelenykh nasadzen» [STREAM-project in German language lessons «Architects of greenery»]. Retrieved from <https://genezum.org/library/stream-proekt-na-urokah-nimeckoi-movy-arhitektory-zelenykh-nasadjen> [in Ukrainian]. 9. **Zabolotnyi, O V.**, Zabolotnyi, V. V., Lavrynychuk, V. P., Plivachuk, K. V., & Popova, T. D. (2021). Modelna navchalna prohrama «Ukrainska mova. 5–6 klasy» dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity [Model curriculum «Ukrainian language. Grades 5-6» for general secondary education institutions]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>

- [in Ukrainian]. 10. **Klopotenko, Ye.** (2022). Iz pokolinnia v pokolinnia. Retsept shpundry, yakyi ne mozhna zabuvaty [From generation to generation. A recipe for shpundry that can not be forgotten]. Retrieved from <https://klopotenko.com/shpundra/> [in Ukrainian].
11. **Korshunova, O. V.,** Hushchyna, N. I., Vasylyashko, I. P., & Patrykeieva, O. O. (2018). *STEM-osvita. Profesiyni rozvytok pedahoha [STEM education. Professional development of a teacher]*. Kyiv: Vyd. dim «Osvita» [in Ukrainian].
12. **Kulinarno-**literaturne shou «Eneida». Seriya 1 [Culinary and literary show «Aeneid». Series 1] (2018). Retrieved from [//www.youtube.com/watch?v=beP181-8Fa4](https://www.youtube.com/watch?v=beP181-8Fa4) [in Ukrainian].
13. **Memy vs Frazelohizmy.** «Shcho? De? Koly?» [Memes vs Phraseologisms. «What? Where? When?»] (2021). Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=qN4C1cYuUWw> [in Ukrainian].
14. **Mylenka, S. L.,** & Miroshnikova, K. V. (2021). *STREAM-osvita: Shcho? De? Koly?: metodychna rozrobka [STREAM-education: What? Where? When?: methodical development]*. Kharkiv: b.v. [in Ukrainian].
15. **Proekt** kontseptsii STEM-osvity v Ukraini [Draft concept of STEM education in Ukraine] (2017). Retrieved from http://mk-kor.at.ua/STEM/STEM_2017.pdf [in Ukrainian].
16. **Stryzhak, O. Ye.,** Slipukhina, I. A., Polissun, N. I., & Chernetskyi, I. S. (2017). STEM-osvita osnovni defynitsii [STEM education is the basic definition]. *Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia – Information technologies and teaching aids*, 6 (62), 16–32 [in Ukrainian].
17. **Prohrama.** Ukrainska mova dlia zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv z ukrainskoiu movoiu navchannia. 10–11 klasy. Riven standartu [Program. Ukrainian language for secondary schools with Ukrainian language of instruction. Grades 10–11. Standard level]. (2017). Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv> [in Ukrainian].
18. **Ukrainska mova.** Prohrama dlia profilnoho navchannia uchniv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv. Filolohichni napriam, profil – ukrainska filolohiia [Ukrainian language. Program for specialized training of students of secondary schools. Philological direction, profile – Ukrainian philology]. (2017). Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv> [in Ukrainian].
19. **Chyipesh, I. M.** (2018). Vykorystannia elementiv STEM-osvity na urokakh anhliiskoi movy [Using elements of STEM education in English lessons]. Retrieved from <http://teach-engl.blogspot.com/p/stem.html> [in Ukrainian].
20. **Shymanovskiy, A.** (2021a). *Zvuky plutaty ne slid [Sounds should not be confused]*. Retrieved from <https://www.tiktok.com/@shymanovski/video/6972222536780188934?> [in Ukrainian].
21. **Shymanovskiy, A.** (2021b). Tse buló [It was]. Retrieved from <https://www.tiktok.com/@shymanovski/video/6987819843768552710?>
22. **Yabluko nezghody** [The apple of disagreement] (2020). Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=f12KihXysF8> [in Ukrainian].
23. **Borrego, M.** & Henderson, C. (2014). Increasing the Use of Evidence-Based Teaching in STEM Higher Education: A Comparison of Eight Change Strategies. *Journal of Engineering Education*, 103, 220–252 [in English].
24. **English, L. D.** (2016). STEM education K-12: Perspectives on integration. *International Journal of STEM Education*, 3, 2–8 [in English].
25. **Mpofu, V.** (2019). A Theoretical Framework for Implementing STEM Education. *Theorizing STEM Education in the 21st Century*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/338136930_A_Theoretical_Framework_for_Implementing_STEM_Education [in English].
26. **Pimthong, P.,** & Wiliams, J. (2018). Preservice Teachers' understanding of STEM education. *Journal of Social Sciences*, 1–7 [in English].
27. **STREAM-osvita: nadzvychaine u zvychainomu** (2022). [STREAM education:

extraordinary in ordinary]. Retrieved from <https://naurok.com.ua/post/stream-osvitanadzvichayne-u-zvichaynomu> [in Ukrainian]. 28. **Willimas, J.** (2011). STEM education: Proceed with caution. *Design and Technology Education: An International Journal*, 16 (1), 26–35 [in English].

Тележкіна Олеся Олександрівна – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри мовної підготовки, педагогіки та психології, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова; вул. Маршала Бажанова, 17, м. Харків, 61002, Україна.

Tel.: +38-050-140-30-30
E-mail: o_tele_o@ukr.net
<http://orcid.org/0000-0002-2953-7368>

Tieliezhkina Olesia Oleksandrivna – Doctor of Philological Sciences, Associate Professor, Professor at the Department of Language Training, Pedagogy and Psychology, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv; 17 Marshala Bazhanova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine.

Голтвеницька Маргарита Володимирівна – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри педагогіки, української та іноземної філології, Харківська державна академія дизайну і мистецтв, вул. Мистецтв, 8, м. Харків, 61000, Україна.

Tel.: +38-050-666-57-99
E-mail: margarita_info@ukr.net
<http://orcid.org/0000-0002-3130-271X>

Holtvenytska Marharyta Volodymyrivna – Candidate of Philological Sciences (Ph.D.), Senior Lecturer at the Department of Pedagogy, Ukrainian and Foreign Philology, Kharkiv State Academy of Design and Arts; 8 Mystetstv Str., Kharkiv, 61000, Ukraine.

Надійшла до редакції 08 травня 2022 року

CITATION

ДСТУ 8302:2015: Тележкіна О. О., Голтвеницька М. В. Застосування елементів STREAM-технології на заняттях з української мови. *Лінгвістичні дослідження: зб. наук. пр. Харк. нац. пед. ун-ту імені Г. С. Сковороди*. Харків, 2022. Вип. 56. С. 388–404. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2022.56.29>

APA: Тележкіна О. О., & Голтвеницька М. В. (2022). Застосування елементів STREAM-технології на заняттях з української мови. *Лінгвістичні дослідження*, 56, 388–404. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2022.56.29>